

Miloslav Chlupáč

... je básník tvaru, barvy, něhy a touhy
a architekt kompozice ...

GALERIE ART PRAHA –
28. 2. – 20. 3. 2014

Tel.: +420 224 211 087, mobil: +420 602 233 723
Fax: +420 224 211 087, +420 274 780 957
e-mail: g.art@volny.cz, neubert@cbox.cz
www.galerieartpraha.cz

Miloslav Chlupáč

malíř a sochař

GALERIE ART PRAHA

Miloslav Chlupáč

malíř a sochař
tvaru, barvy, lyriky a citu

GALERIE ART PRAHA
AUKČNÍ DŮM

© Galerie Art Praha
Foto O. Palán
Grafická úprava K. Šejna
Tisk – Label spol. s r.o. J. Opasek

Několik slov o Miloslavu Chlupáčovi

Sochař a malíř Miloslav Chlupáč (1920 – 2008) zamýšlel původně studovat medicínu, uzavření českých vysokých škol nacisty však změnilo jeho plány. Zvolil učení v kamenosochařství v Kralupech nad Vlt., jež odpovídalo jeho schopnostem řemeslnické práce a smyslu pro tvarování kamene. K umění měl blízko díky kultivované výchově v rodině – otec, středoškolský profesor, mu přibližoval antické dědictví a rodiče zajistili studentovu předválečnou cestu do Francie, kde byl okouzlen novodobou malbou i sochařstvím. K malbě si našel vlastní cestu, když se vinou nemoci mohl za války vyhnout pracovnímu nasazení a věnovat se malování za pobytu v Polabí. Jeho talent povzbuzovaly i styky s pražskými umělci, jejichž zásluhou pokračoval v tříbení kamenosochařství v proslavené dílně O. Velínského.

Po konci války se přihlásil ke studiu sochařství do ateliéru prof. Josefa Wagnera na pražské Uměleckoprůmyslové škole (na jejímž brzkém povýšení na školu vysokou se aktivně podílel). Vzhledem k věku a životním zkušenostem se stal uznávanou autoritou mezi svými kolegy, jež po absolutoriu zaujali záhy postavení vůdčích osobností českého novodobého sochařství, jak to platí o Vladimírovi a Věře Janouškových, Zdeňku Palcovi, Olbramu Zoubkovi a Evě Kmentové i jiných. Pro zmíněnou uměleckou i mravní autoritu se Chlupáč posléze stal vůdčí osobností celé poválečné umělecké generace, jež si ho zvolila za předsedu Bloku tvůrčích skupin, které obrodily tvůrčí svobodu vůči vševládnému Svazu výtvarných umělců. Toto směřování ostatně naznačil a potvrdil účastí na výstavách skupiny Máj (od roku 1957). Kolem Miloše (jak byl druhy oslovován) vznikl trvalý přátelský okruh, v němž byl ctěn i pro svou povahu: byl zásadový a přitom laskavý s upřímným porozuměním všem blízkým. Podílel na mezinárodních sochařských symposiích usiloval o přístup českého a slovenského umění do světových souvislostí. Shodl se s obdobně uvažujícím rakouským sochařem Karlem Prantlem. Brzy poté se spolu se slovenským sochařem Rudolfem Uhrem zasloužil o konání mezinárodního symposia sochařů na Slovensku ve Vyšných Ružbachách. Chlupáčův podíl na symposiích od evropských míst po Mexiko zajistil mimo jiné právem světový ohlas jeho tvorby.

Doba normalizace udusila zmíněné Chlupáčovy aktivity ve světě stejně jako na domácím poli. Nevzdal se intenzivní práce v ateliéru, kde se více než dříve opět věnoval malbě a rozměrným kresbám. Z podnětu přátel bez pozornosti normalizátorů přednášel studentům na Divadelní fakultě AMU. Teprve v roce 1981 se mohl zúčastnit symposia ve slovinské Portoroži, kdy vztyčil figuru Matky země se svým dítětem z istrijského mramoru. Jeho díla se vrátila do mezinárodního povědomí.

Miloš Chlupáč převedl svá poučení antickou, především řeckou tradicí do souvislostí současného myšlení a cítění. Prvořadě ho zajímalo budování plastického tvaru a jeho vztah k přírodnímu prostoru i k architektuře. Dával přednost přímému zpracování kamenného bloku (*taille direct*) a vybíral si ke zpracování vhodný materiál kamene. Současně bral s ohledem ke konkrétnímu zájmu na mysl místo, kam má být socha usa-

zena. Obdivu se těšilo jeho plastické myšlení, které odvozoval od obliby práce v lomech, kde trávil notný kus času. Po roce 1989 byl zván k vyučování na letní akademii ve Wadgassen v Sársku a dlouhé roky hlavně na salcburskou letní Akademii, na níž měl k práci se studenty vyhrazen vhodný lom. Nikdy však neopustil malbu a kresbu (jimiž se zabýval přednostně v zimních měsících). Jednu skupinu představují věcná a poeticky kloněná zátiší. Ženské postavy mají po výtce ráz sochařského pojetí, jež zásahy zubáku a tesáku nahrazoval jasnou a teplou barevností. Kromě toho přiznával v aktech svá smyslová okouzlení. Podobně velké kreslířské komposice sledují vnitřní rytmus stojících figur. Zvláštní postavení mají obrazy s figurálními motivy, spjatými s krajinou. Jsou autorovou zpovědí touhy po harmonickém životě, jaký čerpal v opaku ke krušnému životu ze svých snů. Vyznává se v nich z cudného obdivu k inspiracím podvědomí, jež poukazují k objevům surrealismu. Pádná přesvědčivost sochařských forem organicky souvisí s křehkou melodikou autorových malířských projevů.

Lze pokládat za slibné povzbuzení, že se galerie ART PRAHA ujala zpřístupňování díla Miloslava Chlupáče. Vychází z poznání, že umělcova tvorba zaujala pevné postavení v rámci dějin českého umění 2. poloviny 20. století a rovněž tak ve světovém sochařství. Chlupáčova tvorba se jeví stále živá a aktuální hodnotou našeho umění nové doby.

Jiří Šetlík, Praha 2014

Miloslav Chlupáč – poezie tvaru, barvy a lyriky

Vážení sběratelé, pro většinu z Vás není dílo M. Chlupáče nové. Přesto si troufám tvrdit, že s tolika krásnými obrazy takové kvality, jako jsou na dnešní výstavě (i sochami) jste se dosud neseťkali. M. Chlupáč je solitér. Není ho možné zařadit do žádného směru a šablony. Ano, seznámil se a prošel všemi významnými evropskými moderními směry, ale vzal z nich jen, co jeho dílu pomáhalo a co bylo vlastní, ale dál šel výrazně svou cestou. Je možné hledat v začátcích vliv geniálního Picassa, de Chirica i Karla Černého, ale M. Chlupáč je výsostně svůj, jde svou cestou, kterou obdivujeme a své vzory ponechal daleko za sebou. M. Chlupáč je výsostný figuralista. V počátcích, ze 40. let, se objevuje zaujetí kubismem (Karlův most, Akt) a pak jako by ho políbila 30. léta (Čtenářka a Továrna), ale postupně se jeho malba mění. Nechává si to, co považuje za důležité. Jednoduchost, přímota malířských prostředků, a to zásadní – mění se jeho názor na barvu. Nejsou to už jen neutrální nebesa či pozadí, začíná s barvou kouzlit. Vytváří atmosféru, náladu, zachycení krásného okamžiku, děje. Takto kouzlit symfonií valérů vystihujících děj neumí nikdo. Rozehrává je v dokonalý lyrický příběh.

Pro M. Chlupáče platí, co platí jen pro málo malířů. Dozrávání. Asi to řeknu subjektivně, ale kdybych si sám vybíral, či radil majiteli vynikající sbírky některý z jeho obrazů, sáhl bych po půvabných aktech 80. a 90. let. Sám autor vysoce hodnotil cyklus Pouští a Marií. Tady je to galerijní a monumentální „Hledání“ a „Poušť – Ležící žena“, oba odhmotněné, surrealistické, zamyšlené.

Přesto nejvíce miluji M. Chlupáče za jeho lyrickou snivou malbu, s lehkým smyslným akcentem, líbezná ženská těla v interiéru či zasazená do snivé krajiny s nádhernou modrou ve všech odstínech.

Ano, je básník tvaru, barvy, něhy a touhy a architekt kompozice. Ale pozor takto vynikajících děl již není moc a získat je, je někdy nemožné. Určitě i proto, že svými obrazy vrací do našich životů krásu, lyriku, něhu a cit a nám to, i když jsme to nevěděli, chybělo...

Omlouvám se, že jsem se vyhnul hodnocení jeho soch. Ty jsou roztroušeny ve státních sbírkách v Německu, Rakousku, Francii, Mexiku a jinde. Jeho sochařská zkratka je vynikající, tvar výrazně osobitý, jsou úderné, krásné.

Sochy i obrazy mají řadu mezinárodních uznání, výstav. Jen je vypočíst všechny, by překonalo obsah tohoto katalogu.

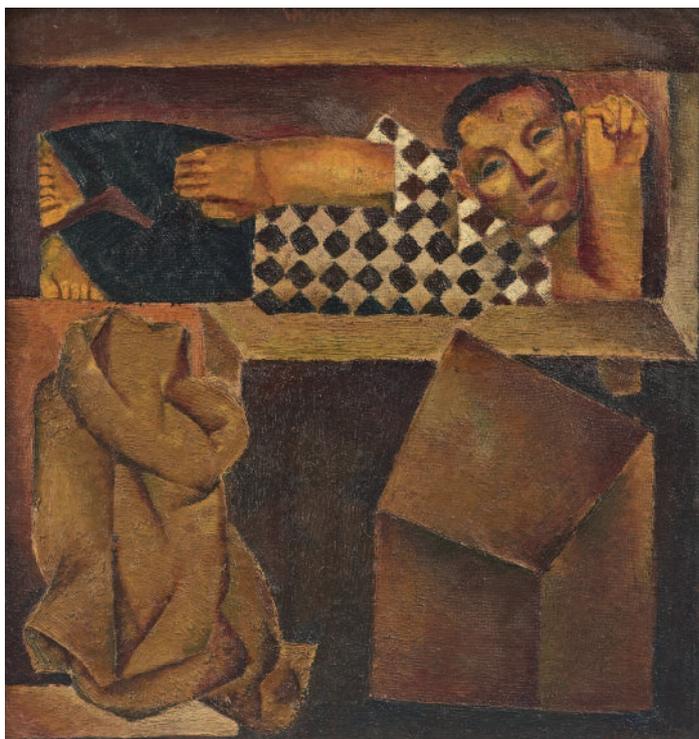
Ale dnes mi to připadá nepodstatné. Kdo chce Chlupáčův krásný obraz vidět nebo i získat, nemusí hledat desítky výstav, na kterých byl vystaven. Nechme na sebe působit poezii jeho malby, kouzlo nádherného vidění a okamžiku...

Přijďte, prosím, těšíme se na Vás!

Vladimír Neubert, Praha 2014

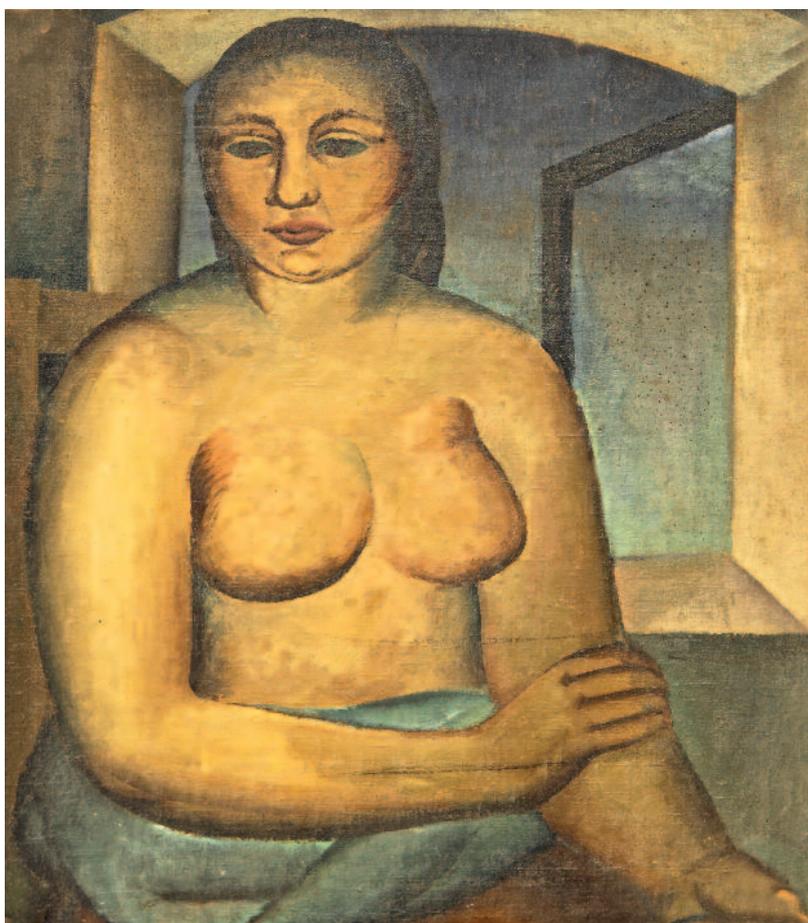
Továrna, 1944 – 45, olej/plátno, 70,5 x 50,5 cm

Malý spáček, 1943, olej/karton, 33 x 31 cm

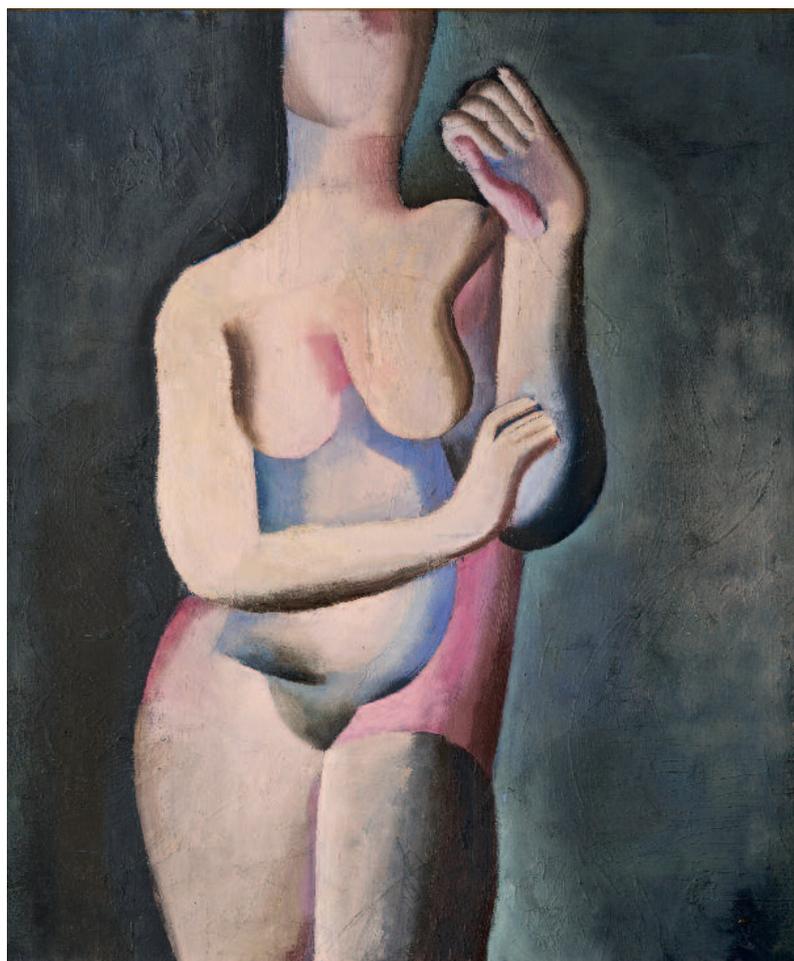
Karlův most, 1946, olej/plátno, 80 x 101 cm

Marie, 40. léta, olej/plátno, 82 x 71 cm

Čtenářka, 1945, olej/plátno, 41 x 60 cm

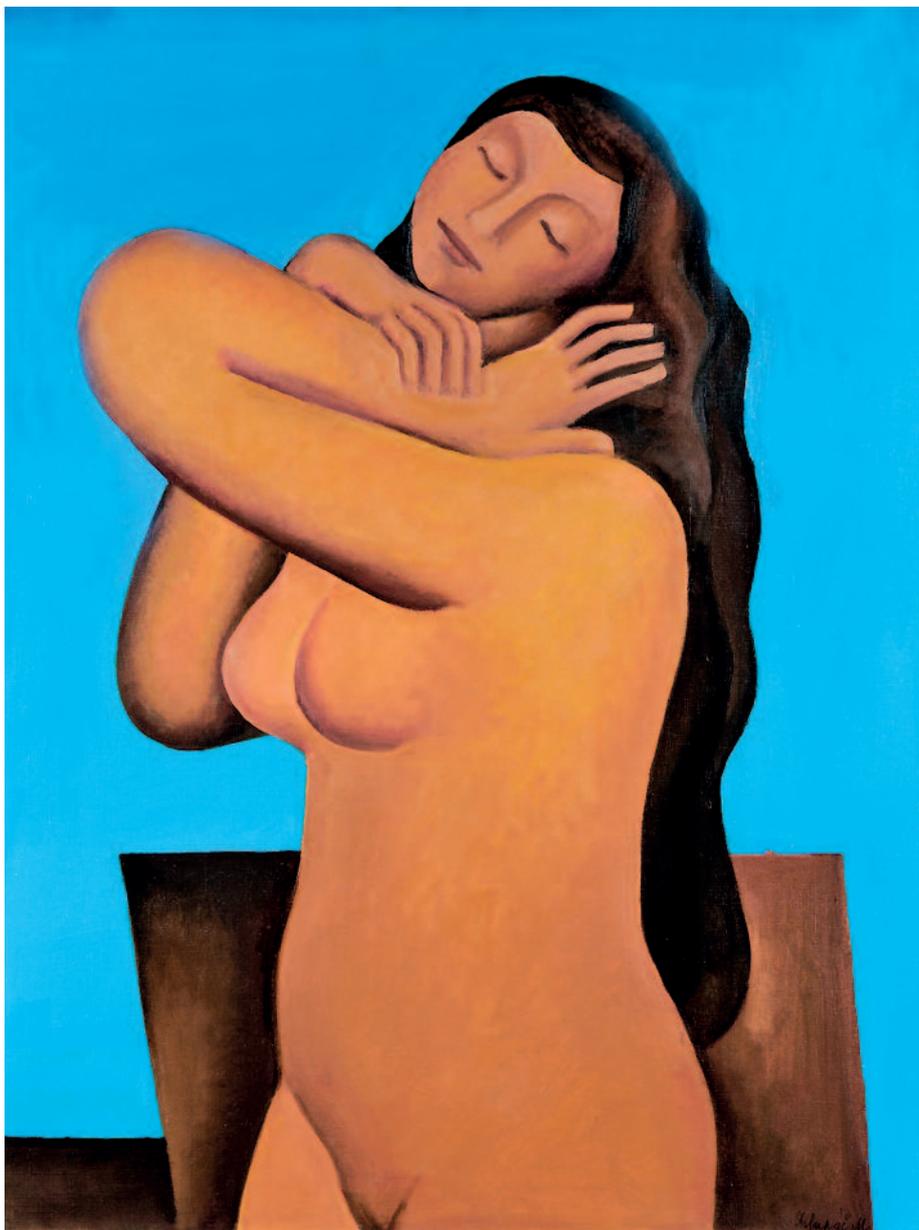
Akt, 1945, olej/plátno, 50 x 40 cm

Čínský rybář I, 2002, olej/plátno, 70 x 80 cm

Zátiší se džbánem II, 1982, olej/plátno, 120 x 120 cm

Zasněná, 1980, olej/plátno, 93,5 x 70,5 cm

Ležící torzo, 80. léta, bronz, v. 17 cm, š. 46 cm, h. 12 cm

Zátíší s vajčkem IV, 1996, olej/plátno, 50 x 60 cm

Hlava, adnetský mramor, v. 38 cm, š. 32 cm, h. 32 cm

Vyzývavá, 1999, olej/plátno, 100 x 80 cm

Akt u stolu, 1968, olej/plátno, 50 x 35 cm

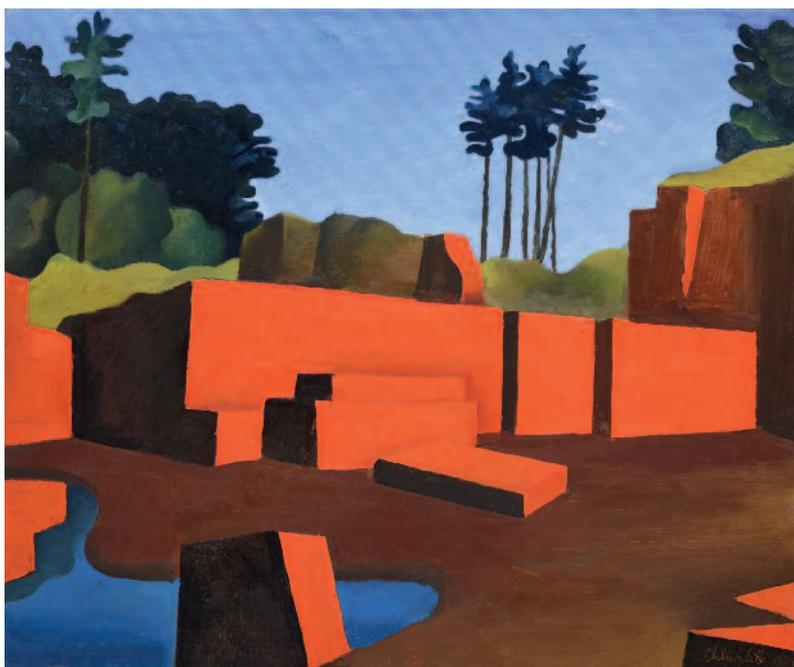
Akt s měsícem a hlavou – Spící, 1969, olej/plátno, 100 x 120 cm

Akt – Vzhlížející, 1987, olej/plátno, 90 x 60 cm

Česající se dívka, 2005, olej/plátno, 100 x 80 cm

Červený lom, 2000, olej/plátno, 50 x 60 cm

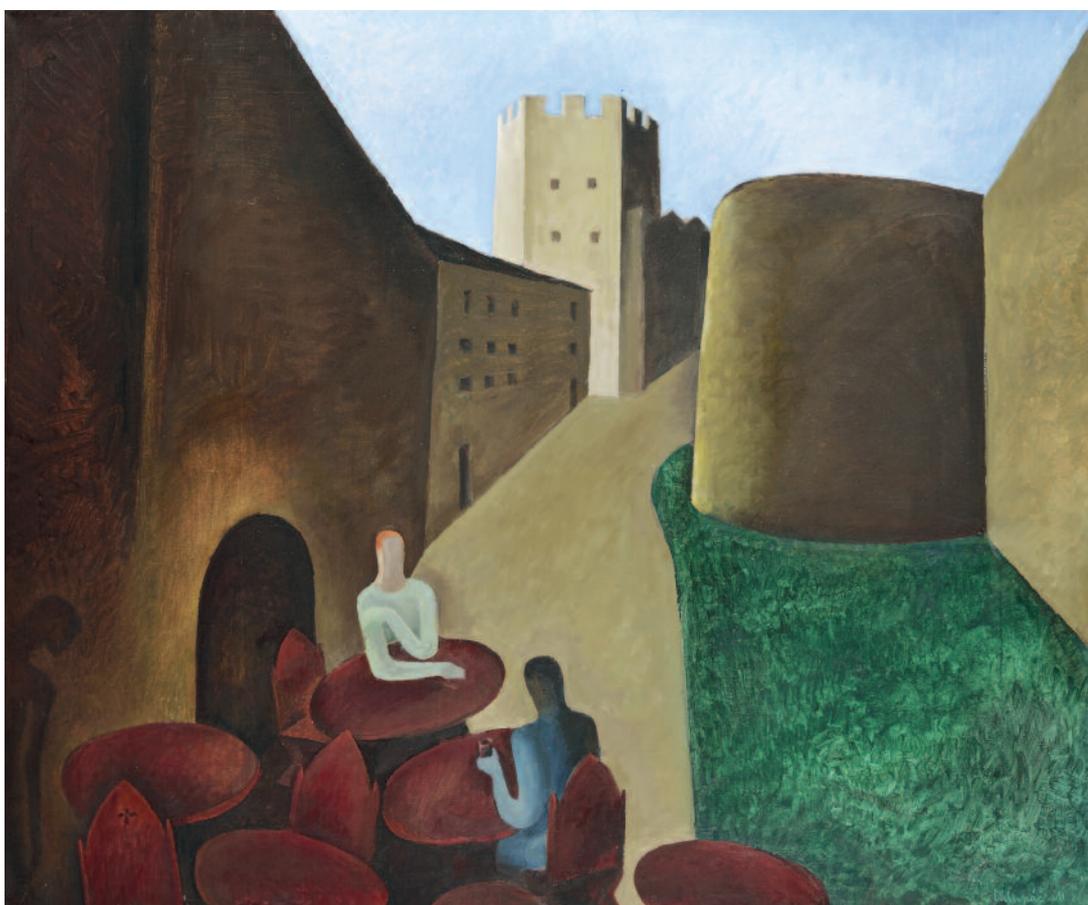
Dívka se čtverci, 2003, olej/plátno, 100 x 80 cm

Dívka s jablkem, 2008, olej/plátno, 100 x 80 cm

Hvězdy nad městem, 2003, olej/plátno, 80 x 100 cm

Kavárna na hradě, 2001, olej/plátno, 82 x 100 cm

Kytarista II, 1972, olej/plátno, 60 x 80 cm

Matka s dítětem, 1995, olej/plátno, 100 x 80 cm

Figura u stolu, 1983, olej/plátno, 100 x 80,5 cm

Dívka s múzou II, 1991, olej/plátno, 50 x 80 cm

Dvě dívky v interiéru, 2008, olej/plátno, 120 x 120 cm

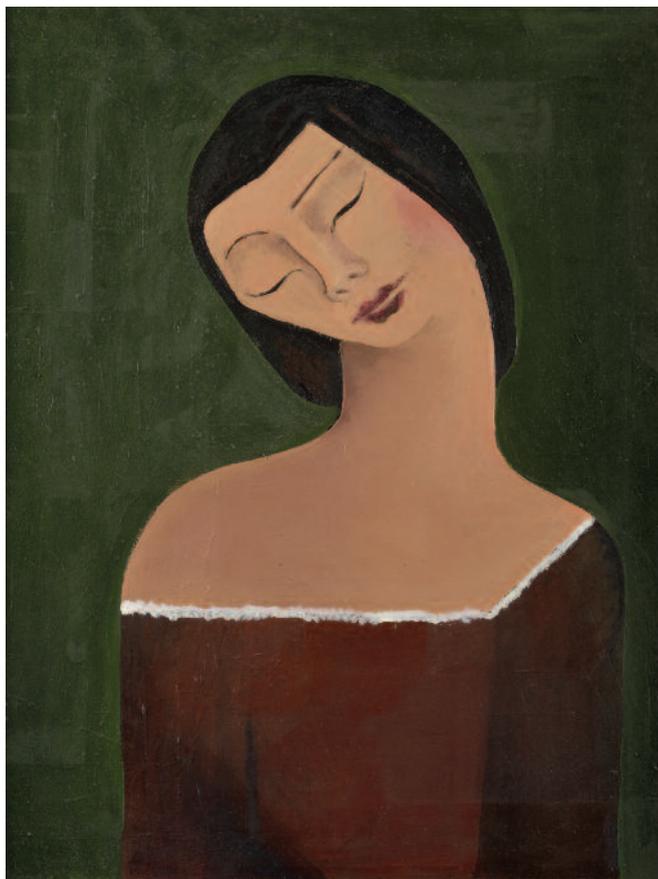
Sedící dívka, 60. léta, bronz, v. 30 cm, š. 33 cm, h. 18 cm

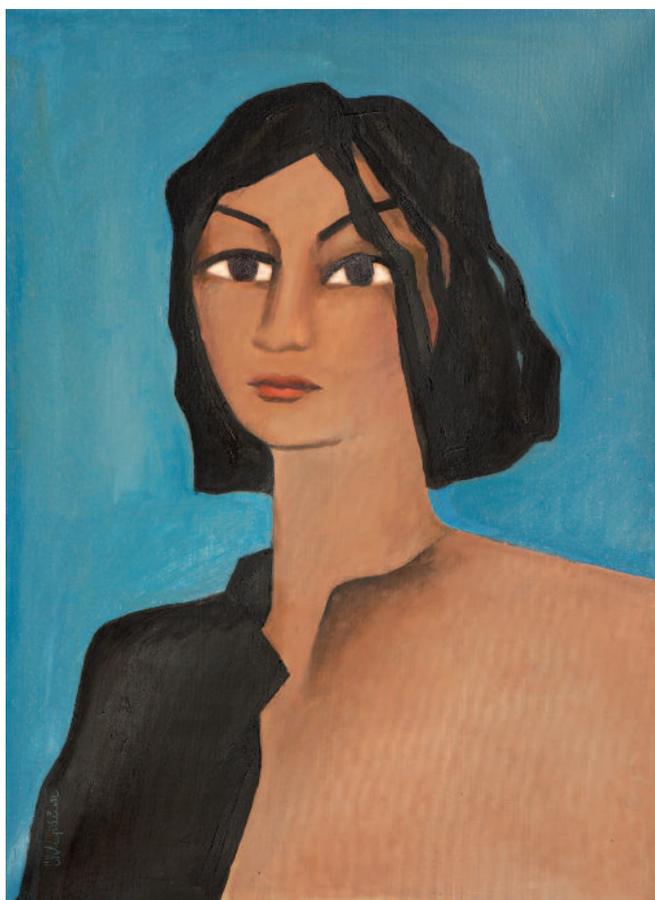
Interiér III – Malý interiér, 1985, olej/plátno, deska, 31 x 25,5 cm

Hlava muže, 90. léta, opuka, v. 27 cm, š. 30 cm, h. 29 cm

Zasněná II, 90. léta, olej/plátno, 65 x 50 cm

Portrét III, 2004, olej/plátno, 60 x 45 cm

Matka s dítětem I, 1966, olej/plátno, 75 x 61 cm

Hlava muže, bronz, v. 23 cm, š. 21,5 cm, h. 23 cm

Mexická noc, 1968, olej/plátno, 37 x 52,5 cm

Zátiší IV, 2005, olej/plátno, 51 x 45 cm

Hledání, z cyklu Marie, 2000, olej/plátno, 145 x 141 cm

Zátiší s vajíčkem VI, 2003, olej/plátno, 40 x 50 cm

Akt v interiéru IV, 2006, olej/plátno, 100 x 80 cm

Hlava Medúzy, 80. léta, mramor, v. 27 cm, š. 24 cm, h. 22 cm

Podzimní krajina II, 2006, olej/plátno, 45 x 55 cm

Pokoj s černou dívkou, 2000, olej/plátno, 70 x 50 cm

Interiér V, 1989, olej/plátno, 146 x 141 cm

Klečící dívka, 50. léta, bronz, v. 57 cm, š. 43 cm, h. 22 cm

Ležící akt v krajině, 2006, olej/plátno, 80 x 120 cm

Kuchyňské zátíší, 1953, olej/plátno, 100 x 80 cm

Loďka pod jezem VI, 2007, olej/plátno, 50 x 70 cm

Loďka s figurou – Sedící v loďce, 1962, olej/deska, 61 x 65 cm

Lodka, 1999, olej/plátno, 89 x 110 cm

Matka s dítětem, 60. léta, bronz, v. 74 cm, š. 36 cm, h. 42 cm

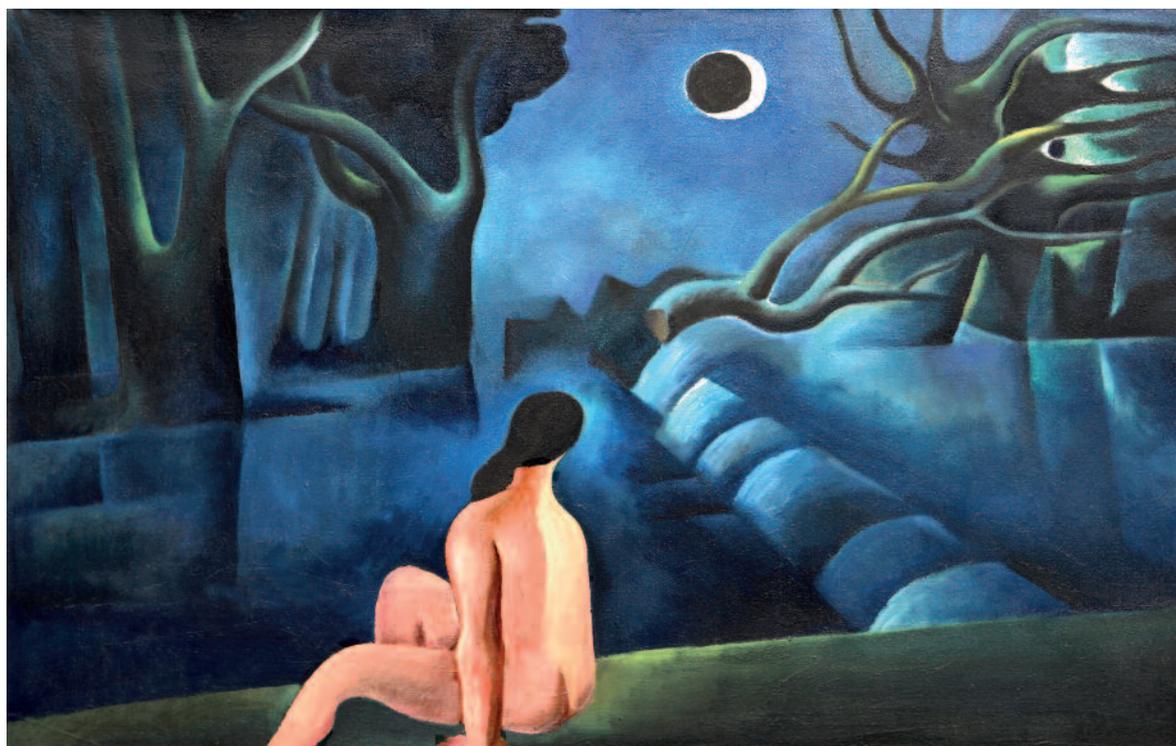
Modrá víla, 2001, olej/plátno, 105 x 140 cm

Akt I, olej/plátno, 100 x 80 cm

Mexičanka, 2007, olej/plátno, 100 x 80 cm

U řeky, 1997, olej/plátno, 68 x 100 cm

Okno, stůl a dívka – Okno s figurou, 1993, olej/plátno, 146 x 140 cm

Poušť, 1988, olej/plátno, 74 x 115 cm

Tančící dívka, 2007, olej/plátno, 140 x 80 cm

Ostrov, 2007, olej/plátno, 60 x 60 cm

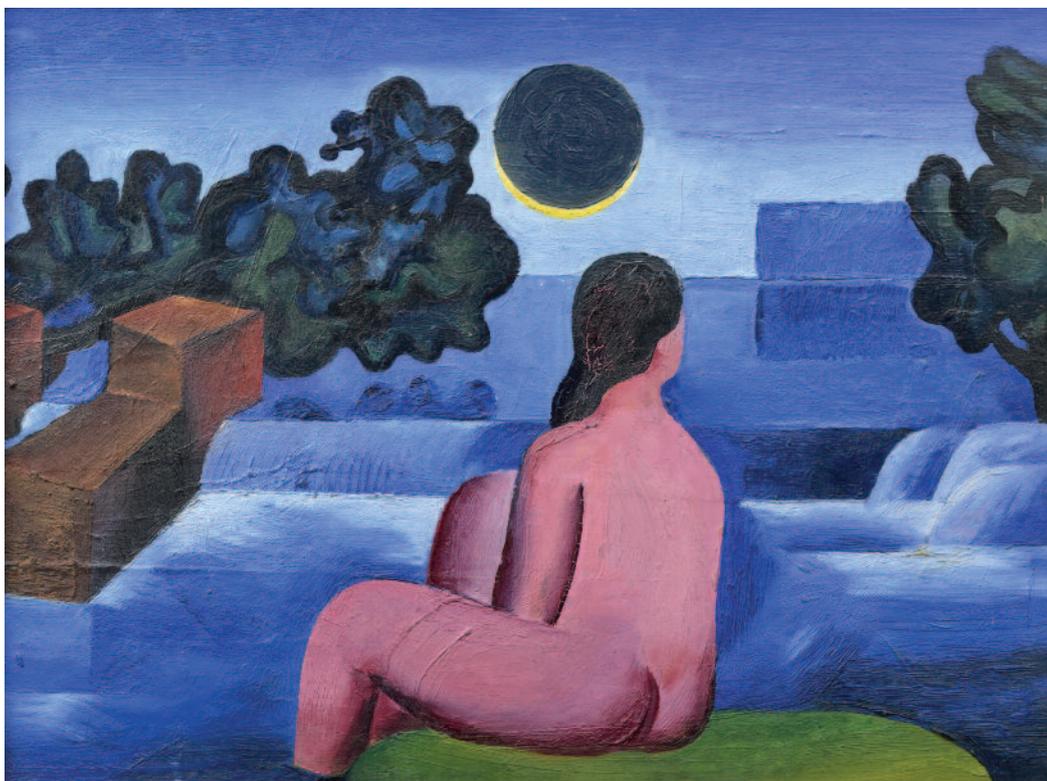
Zátíší s jablkem III, 1989, olej/plátno, 60 x 50 cm

Stojící figura, 60. léta, bronz, v. 59 cm, š. 12 cm, h. 8 cm

Zátiší III, 1992, olej/plátno, 50 x 60 cm

Žena u splavu, olej/dřevěná deska, 30,5 x 40,5 cm

Dívka v interiéru, 1978, olej/plátno, 80 x 100 cm

Zátiší s vajíčkem III, 1992, olej/plátno, 75 x 55 cm

Lyrická i romantická tvorba

Miloslav Chlupáč navázal na kubismus i meziválečnou avantgardu, ale její podněty dokázal osobitě rozvinout. V sochařské tvorbě užíval hlavně různé druhy kamene, který volil s velkým citem pro různé účely a podle druhu motivů. Ve figurálních sochách došel ke krajnímu zjednodušení tvarů, často až na hranici abstrakce. Směřoval k monumentálnímu vyjádření, vytvářel sochy pro interiéry i exteriéry. Jeho silnou stránkou bylo umístění soch v daném prostředí. Uměl pracovat s měřítkem, s prostorovými vztahy. Od počátku byl zván na nejrůznější sochařská sympózia u nás i v zahraničí (Rakousko, Francie, Německo, Mexico City, Slovensko, Slovinsko), na nichž vytvořil řadu objektů umístěných v krajině nebo ve městech. Sám také některé významné akce organizoval. Byl například jedním z iniciátorů mezinárodně obsazeného sochařského sympózia ve Vyšných Ružbachách. Po roce 1968 byl v tomto směru nucen se na více než deset let odmlčet. Teprve od počátku osmdesátých let se mohl znovu účastnit některých zahraničních akcí.

Jeho malířská tvorba je stejně důležitá jako sochařská. Dozrávala ve čtyřicátých letech, kdy vyrůstala (stejně jako v případě některých dalších významných českých umělců) z odkazu silného českého kubismu i progresivních proudů dvacátých let (poetismus). A to jak v krajinách, tak ve figurálních tématech. Zároveň už se projevovalo romantické cítění a smysl pro poetické vyjádření. Miloslav Chlupáč si postupně utvářel osobitý rukopis, který se plně vyhranil od počátku šedesátých let. Stále však směřoval ke zjednodušení tvarů a zároveň ke zvýraznění celku a základních skladebných prvků. Jeho projev se vyvíjel přirozeně bez náhlých změn. Poznáme ho na první pohled, i když byl samozřejmě některým našim i zahraničním umělcům a výtvarným směrům blízký. Osobitě rozvinul odkaz Karla Černého, sdílel jeho smysl pro co nejčistší formu a zároveň pro citlivé zachycení krajinné atmosféry v různých denních dobách. Působivá jsou i zátiší zobrazující ty nejobyčejnější předměty, se kterými se každý den setkáváme a které tvoří neoddělitelnou část našeho prostředí. Miloslav Chlupáč navázal i na evropský magický realismus představovaný především Giorgiem de Chiricem, kterému se blížil ztvárněním interiérů či exteriérů bez lidí, z nichž však stejně cítíme jejich utajenou přítomnost.

Výstava v pražské Galerii Art zahrnuje obrazy z období od čtyřicátých až do devadesátých let, ale s důrazem na poslední dvě zmíněná desetiletí. Některé z těchto obrazů byly publikovány, mnohé byly zařazeny do důležitých tematických projektů. Pocházejí ze spolehlivých sbírek a některé mohou být pro návštěvníky výstavy překvapením. Více než polovina z nich je prodejných, další jsou na výstavu zapůjčeny. Chlupáčova malba, hlavně v počátku, přirozeně souvisí s jeho sochařskou tvorbou a cítěním. Později ji změnil, našel lyrický projev vyjádření, který je v případě mnoha obrazů velmi působivý a krásný. Výstava přináší i několik typických drobnějších soch, jejichž původ je z rodiny. Kolekci doplňují i kresby a grafické listy (kamenotisky). Jsou tu zastoupeny hlavně figurální motivy a zátiší, ale objevují se i krajiny. Představuje tedy menší, ale

přítom soustředěný průřez jeho tvorbou, s jakým se často nesetkáme. Stává se příležitostí pro sběratele, jimiž je umělec v posledních letech stále víc vyhledáván.

Závěrem chci připomenout, že se věnoval i pedagogické práci, od roku 1989 vyučoval na akademii ve Wadgassen v Sársku. Od devadesátých let vystavoval doma i v zahraničí. Chtěl bych zdůraznit velkou retrospektivu uspořádanou Centrem Egona Schieleho v Českém Krumlově, ke které vydalo nakladatelství Arbor Vitae jeho monografii. Větší výstavu měl i například v pražském Museu Kampa, kde má několik soch ve stálé expozici. Jeho tvorba je zastoupena v Národní galerii v Praze a v mnoha dalších veřejných i soukromých sbírkách u nás i v cizině. Pro pochopení Chlupáčova vyhraněného názoru jsou důležité i jeho texty, ze kterých se dovídáme, jak pohlížel na některé další umělce, kdo z nich mu byl blízký či jak vnímal vývojové souvislosti.

Je určitě dobře, že se jeho pozoruhodné a po mnoho desítek let přirozeně rozvíjené všestranné dílo opět představuje veřejnosti, že se v Galerii Art Praha návštěvníci setkají s obrazy, sochami, kresbami a grafikami z různých období.

Jiří Machalický, Praha 2014

Miloslav Chlupáč 1920 – 2008

Významný český sochař a malíř. Republiku zastupoval v řadě zahraničních výstav, byl vyžádán na akademii v Rakousku a Německu. Od 70. do 80. let nesměl vystavovat. Člen skupiny Máj a UB. Zastoupen v Národní galerii, ve státních sbírkách ve Vídni, Německu, Mexiku, Francii a významných soukromých sbírkách. Jako sochař volil osobité kubistické zjednodušení tvaru a vidění, jako malíř po počátečním kubistickém východisku přešel k lyrické tvorbě osobitých figurálních tvarů a zátiší a nádherným féeriím barev a odstínů. Přezdívá se mu „básník malby“, vytváří líbezné kompozice figur i krajiny. Patří k největším českým malířům a sochařům. Sochařské realizace má v Klagenfurtu, Grenoblu, Salzburku, Paříži, Mexiko City, Slovinsku, Číně a jinde.

Samostatné výstavy

- 1962 – Nová síň, Praha
- 1964 – Divadlo S. K. Neumanna, Praha
- 1965 – Galerie im Griechenbeisl (se Zbyňkem Sekalem), Vídeň
- 1985 – Malá galerie Stavoprojektu, Brno
- 1989 – Cristallerie, Wadgassen (Německo)
- 1990 – Národní galerie v Praze, Malá galerie Sbírký českého sochařství
- 1990 – Galerie Peithner – Lichtenfels a Čubrda, Praha
- 1994 – Galerie Peithner – Lichtenfels, Vídeň
- 1994 – Galerie plastik v Hořicích
- 1995 – Oblastní galerie Vysočiny, Jihlava
- 1995 – Severočeská galerie, Litoměřice
- 1995 – Státní galerie výtvarného umění, Most
- 1996 – Galerie umění, Karlovy Vary
- 1997 – Státní galerie výtvarného umění, Náchod
- 1997 – Maloskalská galerie, Malá Skála
- 1998 – Muzeum a galerie Litomyšl
- 1998 – Městské muzeum a galerie Hranice
- 1998 – Městské muzeum a galerie Břeclav
- 1999 – Galerie Vltavín, Praha
- 2000 – Galerie Millennium, Praha
- 2000 – Státní galerie výtvarného umění, Náchod
- 2001 – Egon Schiele Centrum, Český Krumlov
- 2001 – Museum Kampa – Nadace Jana a Medy Mládkových, Praha
- 2009 – Galerie U Betlémské kaple, Praha